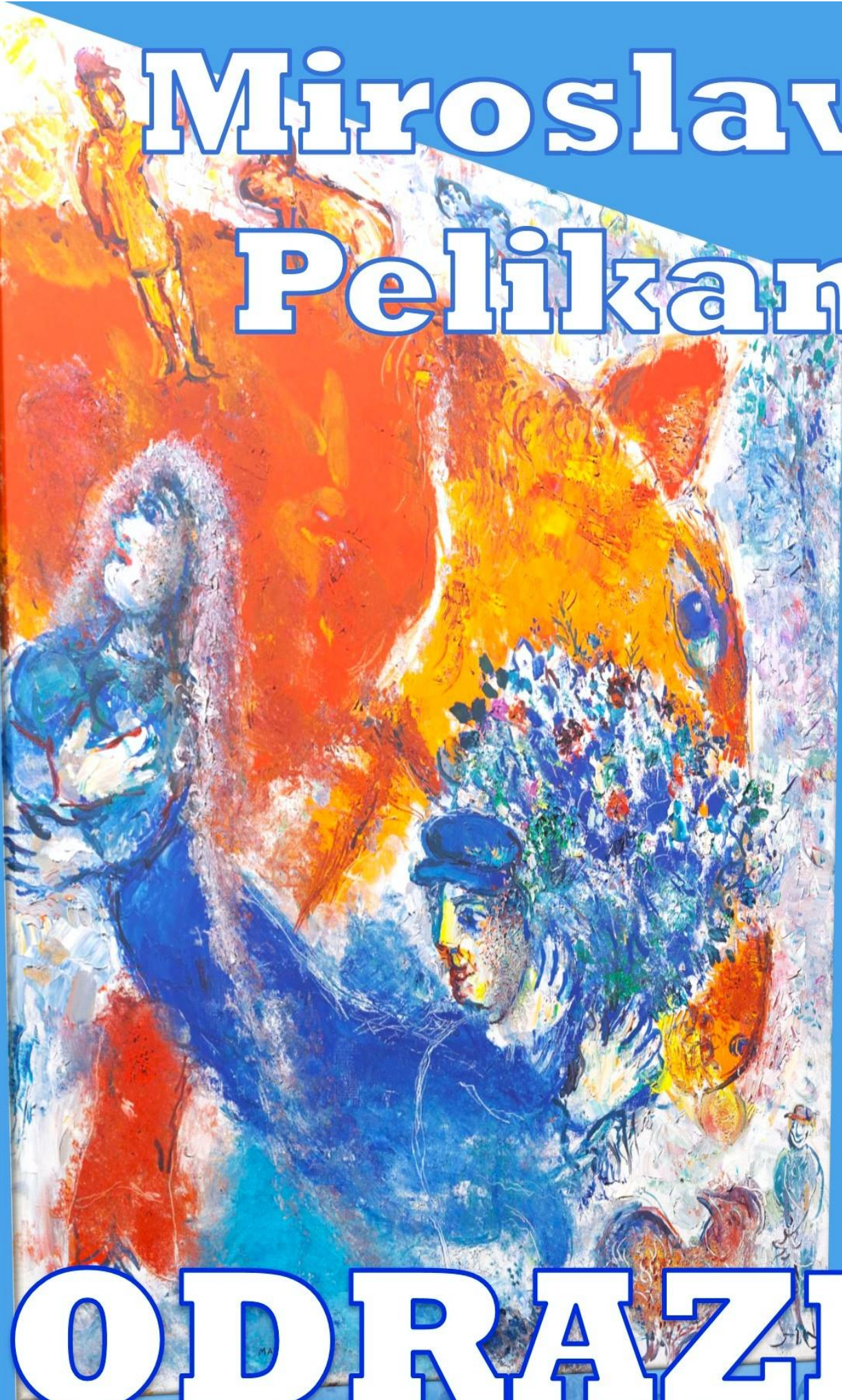

An abstract painting by Miroslav Pelikan. The composition is dominated by a large, expressive face in the center, rendered in vibrant orange and yellow tones. To the left, a figure in blue and white is visible, and below the central face, another figure in blue and white is depicted. The background is a mix of red, orange, and blue, with various smaller figures and elements scattered throughout. The overall style is highly expressive and colorful.

Miroslav Pelikan

OD RAZI DAVNINE

ODRAZI DAVNINE

Ponekad je razmišljao, pitajući se što se moglo dogoditi, da onoga neobičnog i zagonetnog dana, ponukan uzburkanim komešanjem u vlastitom tijelu, nije onako, posve jednostavno i lako okrenuo glavu na drugu stranu i zagledao se kroz prozor, nastojeći izmaknuti kliktavom smijehu mlade crnokose žene koja je odmjerenim koracima silazila niz stepenice, približavajući mu se sve bliže i sve neminovnije.

Doista, da nije učinio tu gestu i ostao miran, sučeljen s njezinim pogledom, u očekivanju njezina dolaska, što bi uslijedilo?

Nikada u proteklih više desetaka godina nije se uspio ni milimetra domaknuti do bilo kakvog zadovoljavajućeg odgovora.

Naslutio je tek, vjerojatno bi možda uzvratio s diskretnim osmijehom, skamenjen i nepomičan, promatrao bi je neko vrijeme, posve bez riječi.

Zacijelo bi i njezin smijeh utihnuo i na njene bi se usne navukla šutnja.

Ona bi vjerojatno zastala ispred njega na pristojnoj udaljenosti ili bi tek uz kratki pozdrav nastavila koračati dalje ovijena aurom svoga glasnog smijeha.

On u obje solucije stoji poput umrtvljene skulpture, tko zna iz kojeg doba, bez glasa, bez pokreta.

No, dobro, ona zastaje ispred njega, smijeh polako zamire, šutnja, golema, teška šutnja.

Što joj uopće može reći nakon svih tih nepotrebnih pisama u kojima je nekontrolirano bjesnila njegova ljubomora, koja je danomice rasla, bujala i širila se sve više i dublje.

On instinktivno naslućuje da sa šutnjom može voditi jedini mogući dijalog jer samo ih muk u ovom trenutku povezuje i na svoj

opaki način drži neposredno jedno pored drugoga.

To zna i ona, pa se stoga isključivo oslanja na pogled, očekujući kako će ih oči povezati.

Ili ipak, ona s aurom osmijeha prolazi pored njega bez ikakva zastajkivanja i nestaje u polumračnom hodniku.

On dugo čuje njezino smijanje, ti mu se tonovi ne sviđaju. Napokon, glas joj zamire i on ostaje sam u središtu tišine.

Je li imalo svrhe ne okrenuti i sučeliti se s njezinim dolaskom i olujom smijeha?

Ili opet ili ovako, razmak se između njih ne smanjuje i on jasno osjeća kako se klepsidra ubrzano prazni, sitni pijesak klizi poput bujice.

Približiti joj se? Dodirnuti joj ruku? Oprosti? Što može uopće učiniti na ovoj razdaljini, znajući kako je ona u stvari neizmjereno daleko, nedodirljiva.

Dekade se smjenjuju a on odgovora nije pronašao.

Je li ga uopće i tražio? To se pitao često, predbacujući sam sebi najobičniji formalizam potrage.

Jednom se zatekao na tom istom, sudbonosnom mjestu, odmjeravajući pažljivo i podest i stepenice. Sve mu se činilo istim, osim da su stepenice neusporedivo kraće.

Istodobno, ostao je zgranut, nikakva sentimenta nije osjetio dok je kratkotrajno boravio na mjestu nijemog susreta, doista ništa, tek se sebi izgledao poput policajca koji se tko zna zbog čega vratio na mjesto izvjesnog događaja a koji se njemu, istražitelju ipak činio bitnim, no, u stvarnosti, to nije bilo ni približno tako. Je li pogriješio kada je začuvši najprije njezin smijeh a onda i ugledavši njezinu figuru na vrhu stepenica samo tako okrenuo glavu i zagledao se u prazninu prozora.

Je li tada učinio neoprostivu pogrešku? Nedavno je nevoljko priznao sam sebi, kako bi se ona i dalje poigravala s njim i

nakon svih tih teških, nepodnošljivih riječi i da se nije okrenuo i da se ipak suočio s njezinim očima i njezinim nikada izgovorenim riječima.

Da, njezina bi se igra nastavila, bez sumnje. Nekako, ipak nerado, priznavao je sam sebi kako je onda učinio dobar i jedino mogući logični potez.

No, sve što je uslijedilo dodatno je kompliciralo cijelu već ionako zamršenu situaciju.

Davno je također čuo za njezine bijesne riječi pred drugima upućenih njemu, nakon nijemog susreta, njezina uvrijeđenost bila je gotovo nemjerljiva.

Doista, tko se s kime poigravao?

Iako je tada ta ružna epizoda okončana i cijelo ga je to vrijeme silno izmučilo, on je znao, više no dobro, drama nije završena jer glumci i dalje lutaju pozornicom svijeta u potrazi za odgovorima koje im pisac nije omogućio izgovoriti. Oni i dalje u muku hodaju pozornicom promišljajući o

prošlosti ne obazirući se nimalo na budućnost.

U više navrata on je susretao nju, prolazili su jedno pored drugog poput savršeno odabranih stranaca, potpuni neznanci.

On bi gdjekad promotrio zakratko njezino lice koje je odavalo indignaciju pri susretu s njim, no nije se obazirao i nije mogao poništiti osjećaj stanovitog zadovoljstva što ju je iznenada ugledao.

I tako nekoliko puta u svim ovim proteklim vremenima. Nekoliko puta, sekunda ili dvije mukle šutnje pri susretu.

Tada, najčešće je osjećao silnu udaljenost od odgovora, što je onda trebao učiniti i je li morao šutnjom reagirati na njezin prpošni, glasni smijeh?

Niti danas on nije posve siguran u ispravnost svoje geste u prošlosti. Uvijek ga nešto kopka i on iznova prekapa po sjećanju ne nalazeći ništa.

DVA PROZORA

Danas kada prođe tihom ulicom i pogleda zakratko u dva prozora kroz koje izbija žućkasta svjetlost, da bi bez zastajkivanja produžio dalje, za tren se prisjeti jednog davnog događaja, koji mu je tada izgledao tako važnim, a sada se doima kao loše uprizorenje u nekom drugom, već i pomalo zaboravljenom življenju ali se ne može oteti dojmu, kako bi u ovim trenucima, danas, samo da je više hrabrosti, pokucao na vrata na prvome katu, ne ulazeći unutra i trudeći se ne remetiti njezin život iza dva prozora kroz koje izbija slaba svjetlost. Da, taj događaj, kada je polako okrenuo glavu prema prozoru začuvši njezin smijeh na vrhu stepenica i za trenutak opazivši mladu crnokosu ženu kako korača prema

njemu, označio je na svoj opaki način prekretnicu. U njegovom životu.

Tom je gestom okrenuo leđa vlastitim emocijama ali ih se nije oslobodio, nije ih mogao zaboraviti, dapače, ovisnost o nedohvatnoj se uvukla u sve pore njegova života.

Svejedno, želeći ili nje, othrvao se nedaćama ovisnosti i nekako uspio djeliće nabujalih emocija zakovati za papir, snatreći o ljubavi koja nije posjedovala u sebi gen budućnosti, bila je bez uvjeta za preživljavanje.

Ponekad je jedan od dva prozora kroz koje se cijedi žućkasto svjetlo otvoren, no ni trudi se zamišljati kako izgleda život žene nakon toliko godina, žene koja je jednom stajala na vrhu stepenica.

Što će mu takvi zamišljaji? Doista ga ne zanimaju. No ipak, podigne glavu, osmotri prozore i korača dalje, bez ikakvih promjena na svom licu, dobro znajući kako je vječni zarobljenik vremena koje za njega nije proteklo, stalo je u onih nekoliko

sekundi šutnje od stepenica do prozora i zadovoljan je, nosi svoju neizbljedjelu uspomenu i katkad kada se odlomi krhotina on je prepusti riječima koje se radosno i jarosno množe na bijelom listu papira.

Pa i kada se rijetko susretnu, produže svoju šutnju prolazeći u muku, u tišini, s rijetkim gestama na njezinom licu.

No, on nije nezadovoljan pri susretu s njom, naprotiv, dohranjuje svoje stalno gladne već pomalo zamorene emocije, omogućujući im novi produžetak života. Često misli kako je ta cijela priča posve besmislena, nema ni trunka logike, zapravo, ponekad mu se svi ti mali i beznačajni događaji čine suvišnim i neopravdanim.

Zbog čega su se oni uopće i desili? Kakva je korist od njih? Koja je svrha postojanja toliko namjerno utrnulih razbuktalih emocija? Ne može naći racionalno objašnjenje i tada je ljut na samoga sebe. Toliko emocija bez i jednog odgovora.

Da, doista, ružna epizoda neugasivog trajanja.

Ta slaba svjetlost koja se opaža kroz dva prozora asocira ga na tu prošlost.

Slabo svjetlo koje jedva razbija mrak podijeljeno je na dva prozora. Svaki prozor isijava svoju blijedu svjetlost i ne može nauditi tami, tek je drži na distanci, toliko da mrak ne pokulja u unutarnjost iza prozora.

Svaki prozor za sebe vodi svoju bitku s mrakom, odvojeno, razdvojeno.

Ima tu neke logike, misli on i korača dalje i ponekad začuje zrnca pijeska u klepsidri, no ne mari, ustrajno hrani svoja sjećanja.

MOGUĆNOSTI

Zamisli, razmišlja on, što bi se dogodilo da se iznenada i sasvim slučajno nađeš u situaciji, gdje ona stoji pored tebe, promatra te i čeka da izgovoriš koju riječ. Doista, nakon mlaka pozdrava, što bi joj uopće rekao? Nešto za početak, posve trivijalno, bez značaja, onako, nekoliko formalno izrečenih riječi, pristojno, na stanovitoj distanci, bez ikakvih primisli, recimo o vremenu ili o tome kako je? Dobro, odgovara ona i opet tišina i mučno traženje prihvatljivih misli koje se mogu objelodaniti.

Dovoljno je udaljena da je ne možeš dodirnuti bez izrazite geste i vidljivog pokreta koji se može pogrešno protumačiti, stoga mirno stojiš, bez pomaka, samo bi se usne micale kada bi se nešto domislio.

Možda bi ona tada vidjeći tvoju zbunjenost, upitala, kako si ti? A ti si se baš dosjetio nečega i upao joj u riječ. Baš glupo, za početak razgovora nepopravljivo loš dojam.

Iznova muk.

I tada opažaš promjenu. Osjećaš kako se vrijeme uklonilo i ona stoji ispred tebe, spustila se niz stepenice dok si je ti cijelo vrijeme netremice gledao.

Ne smije se, nema ni osmijeha na njezinom licu, udaljenost dva tijela je ista i ti pomišljaš kako te je vrijeme ipak za trenutak pomilovalo i sada možeš reći što si uvijek htio, gledajući, kako je...kako je.....no nepodnošljiva težina probuđenog vremena pritiska te, na dubokom si dnu. Čuješ sam sebe kako izgovaraš potpuno suvišne, besmislene riječi a ona odgovara istim izborom, na nepromijenjenoj ste udaljenosti.

Cijela drama traje manje od minute.

Gomila neizgovorenih riječi zagubila se, tišina, teška praznina.

Najbolje bi bilo otići, uljudno se pozdraviti, ali ne možeš se pomaknuti, magično crnilo njezinih očiju ne dopušta ti odlazak.

Ipak, na kraju, sakupio bi toliko moći i približio bi se, pokušao je dodirnuti, no, ona bi se vjerojatno hitro izmaknula i ošinula te pogledom.

Doista, samo pristojni pozdrav rješava sve, odlaziš i pitaš se, čemu sve to

Doista, i u zamišljaju taj susret ne izgleda dobro a kamo li u stvarnosti.

Muk je zavladao.

OSMIJEH

Da, znam, ne možeš se ne prisjetiti i onoga novijeg dana, kada si je opazio na desnom prozoru. I ona je ugledala tebe, oslonjena, s pomalo izbočenim laktima.

Začudio si se njezinom širokom, bezglasnom, naglom osmijehu, možda je i rekla nešto, no ti te riječi nisi čuo, udaljenost je bila prevelika.

Osmijeh je trajao, snažan, razdragan, sve vrijeme tvoga prolaska ispod njezinih prozora.

Vjerujem kako je i nju samu, taj izdajnički, instinktivni osmijeh iznenadio, no koliko mu se mogla suprotstaviti, ne znaš.

Predbacujem sebi te opore misli jer osmijeh je doista bio iznimno lijep, upućen samo meni, izazvan slučajnim prolaskom.

Iako znajući, nauživao sam se takvih, sličnih, rasplamsalih osmijeha koji su me na koncu doveli do šutnje i okretanja glave. No, ne mogu poreći draž geste, osmijeh se doimao iskrenim i mogu se samo pitati je li opravdano njegovo postojanje, sada, u ovom dobu, nakon toliko vremena mučnine.

Više nisam susretao crnu ženu s lijepim osmijehom, kao da je nestala.

Ponekad bi se zapitao, je li taj posljednji osmijeh imao ikakvu svrhu? Nije li on bio samo trzaj tijela, tek tlapnja? Grčevita, tjelesna reakcija?

Čudna je kronika zapisa o crnoj ženi s malo stvarnih događaja, s nekoliko pisama i mnoštvom raštrkanih misli, koje i danas neuhvatljivo lepršaju u prostorima minulih vremena.

Iako mi je ovo teško priznati, nesumnjivo kretanje, kliženje finog pijeska u pješčanom satu, nedvojbeno potvrđuje potrošenost moje odanosti izvorištu motiva. Stoga valja ostaviti zamagljene događaje u njihovom

logičnom prostoru pripadanja ne zanoseći se jednim suvišnim osmijehom, mada je očaravajuće neponovljiv, no suvišan je, na koncu konca, ne uklapa se u storiju.

Bez ustezanja se propitkujem, je li bi se htio sučeliti bar još jednom s takvim razornim osmijehom crnokose žene?

Bih, svakako, odao bi mu svesrdno priznanje na ljepoti, ali svrhu mu ne bi našao.

IPAK, NA KRAJU

Ipak na kraju, crnokosa žena s malim grudima i povijenim nosom, zavladała je Južnim morem, sjedeći na tronu lidijske kraljice i čuva svoj labirint. Živjeći svoj vječni život kao mit u svijetu koji je samo njezin, nedvojbeno njoj u cijelosti pripada a ja samo ponekad dometnem koju tihu riječ da bi je osorni kentauri pretvorili u pjesmu, u zapis o plovidbama, slijedeći zagonetne pravce drevnih karata. I osmijeh im je isti, premda moram reći kako svaki dan opažam Omfalu kako kroti more i nešto se manje smije. Omfala je često surova, uživa u svojoj nedodirljivoj moći, svjesna legendarne ljepote. Crnokosa žena živi iza dva prozora kroz koje se slijeva mutna žuta svjetlost, svoj jedini život u okruženju vlastita odabira.

A tako su slične i tako su različite.
Likom bliske, odmjeravaju svoje dane,
svaka na svoj način, lidijska kraljica
besmrtna je i nedohvatljiva a crnokosa
žena iza dva prozora tek je sjećanje.
Ipak na kraju, divim se Omfali, razbuđuje
me iz svakodnevne učmalosti jedan posve
slučajni, iznenadni osmijeh žene koja
promatra ulicu s prvoga kata, iako to ne
želim priznati.
Sve je poteklo iz one davne nijemosti,
okretanja glave i kliktavog smijeha, doista
sve ili je to već bio svršetak?
Je li se pravi kraj i dogodio? Ili mukla drama
teče i dalje, poput podzemne rijeke?

Miroslav Pelikan